

תוכן עניינים

מבוא	3
פרק 1: האידיאולוגיה הנאצית – "עם וגזע", "פרק מתוך מאבקי....."	4
האידיאולוגיה הנאצית.....	4
"מאבקי" – פרק 11 – "עם וגזע"	5
פרק 2: "בדרך אל"....פוגרומים, הסכמים, תעמולה נאצית.....	7
– נאומים ותעמולה.....	8
חקיקה – חוקי נירנברג.....	8
ליל הבדולח – 1938 נובמבר	9
פרק 3 – ועידת ואנזה ועד הפיתרון הסופי.....	10
סיכום	11
ביבליוגרפיה	13

מבוא

מזמן הופעתה של התנועה הנאצית בראשית שנות ה-20 של המאה ה-20, וביתר שאת מקריסת הרייך השלישי, לא היה תחום אחד במדעי הרוח והחברה שלא ניסה להתמודד עם התופעה הנאצית. אף על פי שמנקודת מבט היסטורית, מדובר בתקופה קצרה ביותר – כמעט אין תחום המשתווה ברמת הפוריות המחקרית לזה העוסק בנאציזם. בבואנו לאפיי את המחקר על אודות הנאציזם ובעיקר האידיאולוגיה הנאצית, אפשר לקבוע כי אחד המאפיינים העיקריים כיום הוא הגודש המחקרי, חסר הפרופורציה, גודש זה לאו דווקא תומך בחקר האידיאולוגיה הנאצית, לעיתים אף פוגע בו. ולכן יש לחקור את הנושא ע"י מחקרים מקובלים ומוכרים, תוך מתן דגש על ביקורת.

ואילו אחת השאלות המרכזיות והחשובות ביותר בחקר הנאציזם, שאלה שמלווה את ההיסטוריונים מאז ראשית המחקר בשנות ה-40 של המאה העשרים, מבקשת לברר את הסיבות לתהליכי ההקצנה של מדיניות המשטר הנאצי מאז כינונו ב-1933.

מדיניות המשטר הנאצי הוקצנה הן מבחינת הקצב והן מבחינת התכנים. אין כל ספק שהקצנה של המשטר הנאצי, בעיקר ביחס אל האחר, כאשר היהודי עומד בראשו, הייתה ההקצנה המהירה בהיסטוריה. אם ב-1933 עדיין יכל אזרח גרמני יהודי ללכת בבטחה יחסית ברחובותיה של ברלין, הרי שעשור לאחר מכן רוב הסיכויים שאם היה יהודי מתהלך ברחובותיה של ברלין היה מסיים את היום במחנה השמדה¹.

בתקופת הרייך השלישי הפכה גרמניה ממדינה בעלת מערכות שלטון וכלכלה קורסות, למדינה בעלת עוצמה אדירה ודורסנית, במטרה לממש את האידיאולוגיה הנאצית.

אחת הסוגיות המעניינות והחשובות ביותר בהבנת האידיאולוגיה הנאצית מתייחסת כמובן אל אדלוף היטלר, כמנהיגה של המפלגה הנאצית, ומייסד האידיאולוגיה שלה. מחקרים רבים גורסים כי היטלר היה דיקטטור חזק. אך חשוב מכך, ואולי אפילו המפתח להבנת השאלה המחקרית שלי - חולשתה הגלוייה לעין של מדיניותו של היטלר, הפגם שהרס אותו בדיוק כשם שהרס את נפוליאון, היה אי יכולתו לעצור. עד סוף 1938 שינה היטלר ללא היכר את מעמדה של גרמניה בתחום הבינלאומי, נכון היה לו לעצור שם ולהפיק את התועלת שנוצרה²

חקר תהליך השמדת העם היהודי, מתבססת על שתי גישות: המגמה הראשונה אומרת שההקצנה הייתה מכוונת, ואילו הגישה השנייה גורסת כי לא ניתן להצביע על אף גורם דומיננטי מאחורי הקלעים אשר הגה ותכנן את המדיניות הנאצית, על אחת כמה וכמה להוציא אותה לפועל. ההקצנה, לדידם, הייתה פועל יוצא של דינמיקה בין כוחות רבים ושונים שאכלסו הן את מנגנוני המשטר הנאצי והן את מרכזי הכוח שבסביבתו³.

שאלת המחקר שלי: האם כוונתו של היטלר הייתה להשמיד את העם היהודי או רק לגרשם מגרמניה? שאלת המחקר הזו עומדת בסיסם של מחקרים רבים, ומפצלת את גישות החוקרים, ועל כן יש לנהוג בדיוקנות בבררנות ובעיקר בהסתייגות בבואי לחקור תחום זה. השערתי היא: שהיטלר כיוון לכך, עוד

¹ בועז נוימן "נאציזם" משרד הבטחון, 2007 עמ' 36

² אלן בלוך, היטלר אנטומיה של רודנות" תל אביב, 1974 עמ' 350

³ בועז נוימן "נאציזם" משרד הבטחון, 2007 עמ'

משחר הקמת המפלגה, ועוד לפני כן, את השמדת העם היהודי בצורה שיטתית ותעשייתית. מאחר ועל בסיס השבחת הגזע הקים את מפלגת הנאצים, אז לא בחלה באמצעים להגשמת מטרות גרמניה.

פרק 1: האידאולוגיה הנאצית – "עם וגזע", פרק מתוך מאבקי

האידאולוגיה הנאצית

האידאולוגיה הנאצית הינה ייחודית, שכן לפנייה עליונות עם מסוים לא נבעה מהקשרים ביולוגיים, אלא רק תרבותיים, ובעיקר מי שולט במי. היטלר רצה לייחד את גרמניה מבין כל העמים, גם מבחינה היסטורית, ומטרתו הייתה להקים מפלגה נאצית כל יסודות חדשים שיהיו שוני מכל קבוצה אחרת. ייחודה הרעיוני של האידאולוגיה הנאצית היה השילוב בין העממותי-ימיני-גזעני.

עקרונותיה המרכזיים של האידאולוגיה הנאצית הם: תורת הגזע, אנטישמיות, עיקרון המנהיגות, מרחב מחייה ושליטת הדמוקרטיה והסוציאליזם. יש לשים לב שדת לא הייתה חלק מהאידאולוגיה הנאצית, אף על פי שהדת הנוצרית אומצה ברמה הפורמלית ע"י המשטר.

תורת הגזע: חלק מרכזי בנאציזם, ונשענת על התפתחויות מהאמה ה-19 של אימפריאליזם, והקמת מכוני מחקר שעסקו בדרוויניזם ובהתפתחות החברתית. הבסיס הזה הביא להבחנה בין גזעים וחלוקת האנושות לסולם גזעי. ע"פ הנאציזם, האנושות התחלה לשלושה גזים בהתאם לכושר היצירה התרבותי ולמראה החיצוני – יוצרי תרבות, נושאי תרבות והורסי תרבות. כך הם יצרו סולם הירארכי שבראשו עמד הגזע הארי-הגזע הנורדי. היהודים, לפי תפיסה זו היו הורסי תרבות. כאשר היחסים בינם לבין אנשי הגזע הארי הם יחסי עימות.

האנטישמיות – זהו לא מושג שהומצא ע"י הנאצים, אלא היה מראשית ההיסטוריה, ומשמעותה אנטי – יוצאי שם, שהם בעיקר אוכלוסיית מזרח תיכון. האנטישמיות הנאצית הרחיקה לכת במספר נקודות חשובות: היא דיברה על מאבק פיזי ביהודים, מאבק שיכול לקבוע את גורל האנושות – ולכן מאבק זה לדידם של הנאצים היה מכריע ודחוף. לפי תפיסה זו היהודים הוצגו כדת אדם, ולא שייכים כלל לחברה האנושית, הוצגו כחיידיקים, שיש להשמידם. התפיסה האידאולוגית הנאצית דיברה על כך שהיהודים בנו עולם של כסף ושלטון והמציאו תורות חברתיות כמו דמוקרטיה וסוציאליזם, על מנת להחליש את העמים סביבם וכך להשתלט על העולם.

עיקרון המנהיגות – מנהיג הנבחר בזכות תכונותיו הגזעיות, כאשר העם לא זה שבוחר בו, אל ההשגחה העליונה. המנהיג מייצג את רוצנה של האומה, ותפקידו להחזיר את גרמניה לימי תפארתה. המנהיג מורם מעם ואיננו תלוי כלל ברצונם של יחידים. המנהיג הגרמני הינו ממשך דרכם של המנהיגים הגרמנים הגדולים – לדוגמא: קרל הגדול. סמכותיות של המנהיג הן מוחלטות ותפקידם של כלל התושבים לציית להוראותיו.

שלילת הדמוקרטיה והסוציאליזם- האומה היא העומדת במרכז, ולא היחיד. היחיד צריך להתאים את עצמו לרצונותיה של האומה. שלילת פלורליזם, הכרעת הרוב, הגבלת שלטון – כל אלו לדידו של הנאציזם מחלש את האומ